

DOI: <https://doi.org/10.31318/978-966-7357-72-6-77>

УДК 78.036:398:78.071.1Колодуб(477)(045)

ПРУДНІКОВА О. І.

Пруднікова Олена Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри загального та спеціалізованого фортепіано Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського (Київ, Україна).

Prudnikova Olena, Candidate of Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor, Acting Professor at the Departments Department of General and Specialized Piano, Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music (Kyiv, Ukraine).

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3517-066X>

© Пруднікова О. І., 2025.

ТРАНСФОРМАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО МЕЛОСУ В КОМПОЗИТОРСЬКІЙ ПРАКТИЦІ ЖАННИ КОЛОДУБ

TRANSFORMATION OF UKRAINIAN FOLK MELOS IN THE COMPOSITIONAL PRACTICE OF ZHANNA KOLODUB

Народна пісенна творчість є одним із найцінніших духовних надбань українського народу, адже саме в її музичному мелосі закодовано філософські уявлення, вірування, звичаї і традиції, що формували культурну пам'ять нації протягом століть. Незважаючи на потужні глобалізаційні й урбаністичні процеси, музичний фольклор продовжує зберігати провідне місце в побутовому та культурно-мистецькому житті українського суспільства.

У цьому контексті дослідження народного мелосу та його застосування в композиторській практиці є одним із ключових напрямів сучасного музикознавства. Підвищена увага до народних ладових структур пояснюється їхнім значенням

як маркера національної ідентичності. В умовах глобалізованого культурного простору, у якому традиції часто нівелюються або втрачають автентичність, саме музичний фольклор виконує роль носія унікального художнього коду.

Питання національної ідентифікації в музичному мистецтві ґрунтовно розробляли Лідія Корній [1998] та Ігор Пясковський [2009]. Концепти фольклоризму й неофольклоризму як засобів художньої трансформації, стилізації та репрезентації фольклору в модерному й постмодерному культурному контекстах проаналізовані у працях Світлани Садовенко [2010]. Дослідниця акцентує на тому, що фольклор стає не лише джерелом тематизму, а й повноцінним структуротворчим чинником у композиторській практиці.

Як зазначає Оксана Фрайт, українська музика протягом тривалого часу тяжіла до осмислення тематизму через призму пісенних, поетичних та літературних образів. Це зумовлено історичною роллю пісні як центрального жанру національної культури, що міцно вкоренилася у професійному мистецькому мисленні. Саме цей культурний код продовжує актуалізуватись у творчості сучасних митців [Фрайт, 2000].

У цьому культурно-історичному контексті яскраво вирізняється творча постать Жанни Колодуб. Її композиторський стиль ґрунтується на органічному поєднанні українського народного мелосу із сучасними музичними техніками. Мелодія в її творах часто має фольклорне походження, не лише виконуючи функцію джерела інтонацій, а й виступаючи носієм образно-сміслового змісту. Народний мотив стає складником авторського почерку, утворюючи своєрідний міст між традицією та сучасністю.

У музично-педагогічному доробку композиторки особливе місце посідають твори для дітей, спрямовані на виховання естетичного смаку й любові до народної музики. Серед них — унікальна «Музична абетка», два зошити «Обробок пісень народів світу для дітей», кантата для дитячого хору та оркестру «Слухай, країно!» [див.: Сулім, 2010]. Ці твори покликані популяризувати народну пісню, яка, на жаль, рідше звучить на професійній сцені.

Звернення до старовинних обрядових жанрів є важливим аспектом творчості Ж. Колодуб. Дві фортепіанні «Веснянки» композиторка вибудовує на основі ритмічно-танцювальних та ліричних інтонацій весняних пісень, у яких оживає образ пробудженої природи. Музична тканина п'єс вирізняється колористичною насиченістю, використанням танцювальних елементів та динамічною драматургією, що створює ефект народного свята.

Одним із репрезентативних творів народного мелосу творчості Жанни Колодуб є Сюїта № 1 («Фольклорна») для двох фортепіано. Циклічна форма забезпечує послідовне розгортання народних тем, переосмислених через індивідуальний стиль композиторки. П'ятичастинний цикл побудований на матеріалі українських народних пісень — «На бережку у ставка...», «Хміль хмілями...», «А вже третій вечір...», «Як пішов мій миленький...». Кожна частина має власний характер, темп, ладово-інтонаційне забарвлення й драматургічну логіку, що створює цілісну художню композицію.

Народна мелодія в сюїті не подається у статичному вигляді — вона стає основою інтонаційного розвитку, зазнаючи трансформації через темброві, ритмічні, фактурні й гармонічні зміни. Завдяки діалогу двох фортепіано композиторка досягає динамічності звучання, розширює темброві можливості інструмента і створює ефект ансамблевого багатоголосся. Такий прийом надає фольклорному матеріалу нового змістового наповнення, водночас зберігаючи його автентичну основу.

Особливо яскраво художній задум композиторки розкривається в четвертій частині — «У Карпатах», яка вирізняється неповторною атмосферою гірського пейзажу. Саме тут відчутно панує карпатський колорит, що передається не лише за допомогою мелодико-ритмічних інтонацій, а й завдяки вишуканим тембровим прийомам. Композиторка майстерно використовує глісандо струнами рояля й педальні ефекти, які створюють відчуття об'ємного, ніби розлитого в просторі звучання. Ці засоби імітують акустичні явища гірського середовища — шум вітру, гул гірських потоків,

відлуння голосів у просторі. У результаті звучання набуває живописного характеру, утворюючи майже звуковий ландшафт, у якому фольклорна мелодія постає не як цитата, а як органічна частина природного світу. Такий підхід надає музиці не лише емоційної глибини, а й просторової об'ємності, занурюючи слухача в атмосферу автентичного Карпатського краєвиду [Пруднікова, 2007].

Сюїта вирізняється особливою емоційною насиченістю — від ліричних і пасторальних інтонацій до танцювально-жартівливих та експресивно-драматичних епізодів. У такий спосіб Жанна Колодуб майстерно поєднує традиційність та індивідуальність, вибудовуючи складну художню тканину, у якій народний мелос постає невичерпним джерелом натхнення для сучасної композиторської мови.

Саме ця гнучкість у роботі з фольклорним матеріалом визначає характер її творчого підходу. Перехід від безпосереднього цитування до глибокого інтонаційно-структурного переосмислення надає творам композиторки особливої глибини й стилістичної цілісності. Фольклорна основа в її музиці не функціонує як статична цитата, а стає динамічним елементом авторського висловлювання. Композиторка майстерно поєднує традиційні елементи з індивідуальним стилем, формуючи власний художній світ, у якому народний мелос набуває нової естетичної ваги.

Висновки. Творчість Жанни Колодуб репрезентує глибоке знання українського фольклору, вміння органічно трансформувати автентичний матеріал у власну композиторську мову і писати твори, у яких зберігається й оновлюється національна музична традиція. Використання народного мелосу не є цитатним — це творчий процес художньої переінтерпретації, завдяки якому українська фольклорна спадщина набуває нового звучання в контексті сучасної академічної музики.

Список використаної літератури

1. Корній Л. П. Історія української музики : у 3 ч. Ч. 2. Київ ; Харків ; Нью-Йорк, 1998. 387 с.
2. Пруднікова Л. І. Коментарі // Пруднікова Л. І. Фортепіанний ансамбль : хрестоматія. Київ, 2007. С. 7–16.
3. Пясковський І. Б. Теоретичне музикознавство в дослідженні української національної музичної культури. Мистецтвознавство України. Київ, 2009. Вип. 10. С. 75–78.
4. Садовенко С. М. Неофольклоризм у контексті музичної культури України другої половини ХХ — початку ХХІ століття // Культура і сучасність : альманах. Київ : Міленіум, 2010. № 2. С. 173–177.
5. Сулім Р. А. Жанна Колодуб: «Просто я люблю професію своєю» // День. 2010. 13 січня (№ 2).
6. Сулім Р. А. Композитор Жанна Колодуб: сторінки життя і творчості. Суми : Еллада, 2017. 619 с.
7. Фрайт О. В. Особливості втілення принципу програмності в українській фортепіанній музиці : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03 Муз. мистецтво. Київ, 2000. 18 с.